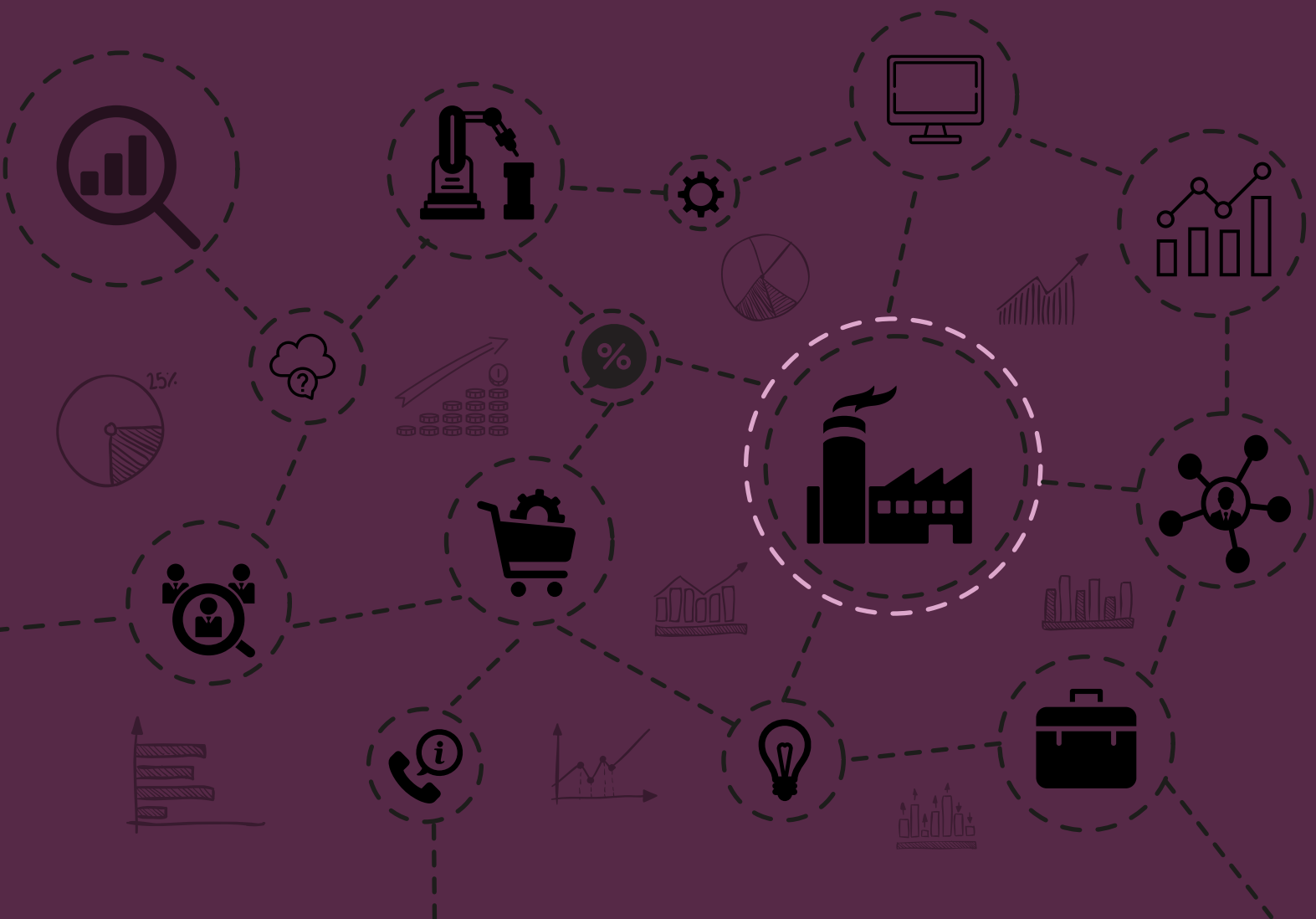

ЩОКВАРТАЛЬНА ОЦІНКА ДІЛОВОГО КЛІМАТУ

Аналітичний звіт за результатами опитування керівників
промислових підприємств в Україні

Квартальне опитування підприємств

Листопад 2019

№4 (70)

Головне: Аналіз ділових очікувань свідчить про зростання невизначеності, очікування бізнесу в піврічній перспективі погіршилися, хоча «оптимісти» все ще переважають «песимістів», а в тримісячній перспективі, навпаки, покращилися. Вперше за час проведення дослідження, частка респондентів, для яких часті зміни в економічному законодавстві є перешкодою для розвитку бізнесу, зроста майже в чотири рази (!) та перевищала 25% опитаних.

Коротко про основні результати:

Загальні показники ділового клімату та кон'юнктури:

- Значення Агрегованого показника перспектив промисловості у III-му кварталі 2019 року збільшилось та становить 0,05 (-0,10 у II-му кварталі).
- У III-му кварталі порівняно до II-го кварталу значення індексу поточної фінансово-економічної ситуації знизилось до -0,08 з -0,01 (повернувшись до значення IV-го кварталу 2018 року).
- Значення індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації також знизилось та становить 0,12 у III-му кварталі 2019 року (0,40 у II-му кварталі 2019 року).
- Значення індексу поточного стану ділового середовища у III-му кварталі 2019 також знизилось та знову стало від'ємним - -0,03 (нуль у II-му кварталі та -0,02 у I-му кварталі 2019 року).
- У III-му кварталі 2019 року індекс очікуваних змін ділового середовища знизився до 0,04 (0,34 у II-му кварталі та 0,13 у I-му).
- У III-му кварталі регуляторний клімат опинився на другому місці у рейтингу перешкод виробництву. Хоча відсоток зменшився до 40,2% (41,2% у I-му кварталі), сам композитний показник збільшився за рахунок зростання частки тих, кому заважають «часті зміни в економічному законодавстві» до 25,4% з 6,5%.

Виробництво:

- Значення індексу змін виробництва для III-го кварталу зменшилось до 0,18 з 0,23 у II-му кварталі 2019 року.
- Значення індексу очікуваних змін виробництва на наступні три місяці (IV-й квартал) збільшилось до 0,38 порівняно з аналогічним показником II-го кварталу (0,21).

Попит:

- Індекс змін внутрішнього попиту у III-му кварталі зменшився до 0,13 (з 0,18 у II-му кварталі 2019 року).
- В III-му кварталі 2019 року значення індексу очікуваних змін внутрішнього попиту повернулось до значення I-го кварталу та становить 0,27 (0,23 у II-му кварталі).

Зайнятість та ринок праці:

- Значення індексу змін зайнятості продовжило підвищуватись та становить -0,03 у III-му кварталі з -0,08 у II-му кварталі та -0,11 у I-му кварталі, але продовжує залишатися від'ємним.
- У III-му кварталі 2019 року рівень складності пошуку кваліфікованих працівників знову підвищився та становить 0,69 (0,54 у II-му кварталі та 0,61 у I-му кварталі 2019 року). Пошук некваліфікованих працівників ще більше полегшився. Індекс становить 0,25 (0,34 у II-му кварталі 2019 року).

Ціни:

- У III-му кварталі 2019 року порівняно до II-го кварталу 2019 року індекс змін ціни сировини та індекс змін цін реалізації продовжили зменшуватись (відповідно з 0,37 до 0,027 та з 0,27 до 0,23).

Панель з 300 підприємств обробної промисловості використовується для моніторингу оцінок та очікувань керівників підприємств щодо змін ділового середовища загалом та показників роботи підприємств.

У цьому випуску представлені результати опитування за жовтень-листопад 2019-го року

Показник: Q3' 2019 до Q2' 2019

Очікування: Q4' 2019 до Q3' 2019

Діловий клімат: оцінка за жовтень/листопад 2019, очікування на 6 місяців

Автори:
Оксана Кузяк
Анастасія Гулік

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-63-42/60
Факс (+38044) 278-63-36
E-mail: institute@ier.kyiv.ua
<http://www.ier.com.ua>

- В IV-му кварталі очікується зменшення темпів зростання цін. Індекс очікуваних змін ціни сировини та матеріалів зменшився з 0,20 до 0,12, а індекс очікуваних цін реалізації зменшився до 0,10 з 0,13 повернувшись до значення II-го кварталу.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ

Агрегований показник перспектив промисловості

Значення Агрегованого показника перспектив промисловості у III-му кварталі становить 0,05. Воно збільшилось та змінило знак з від'ємного на додатний в порівнянні до II-го кварталу 2019 року (-0,10). У III-му кварталі значення показника майже повернулось до значення I-го кварталу 2019 року (0,01), хоча і є дещо більшим. Зміни показника зумовлені змінами усіх трьох його складових: (1) покращення очікувань щодо обсягів реалізації в наступні 3-4 місяці - значення цього показника збільшились з 0,21 у минулому кварталі до 0,38 у поточному (що майже дорівнює показнику I-го кварталу 0,37), (2) збільшення оцінок портфелю нових замовлень - відповідний показник збільшився з -0,42 до -0,30 і це значення також майже дорівнює показнику I-го кварталу -0,34, (3) зменшенням запасів готової продукції - значення відповідного показника зменшилось до -0,05 з 0,09 у II-му кварталі 2019 року. У I-му кварталі цей показник становив 0,01.

Фінансово-економічна ситуація на підприємствах

Оцінка фінансово-економічної ситуації

У III-му кварталі 2019 року порівняно до II-го, значення індексу поточної фінансово-економічної ситуації на підприємстві перервало тенденцію збільшення та зменшилось до -0,08 з -0,01 (повернувшись при цьому до значення IV-го кварталу 2018 року). Переважна більшість респондентів вважає, що фінансово-економічна ситуація на підприємстві не змінилась, проте їх відсоток дещо зменшився - до 68,6% у III-му кварталі 2019 року (71,0% у II-му кварталі 2019 року). До 21,2% збільшилась частка тих, хто вважає що ситуація погіршилась (16,1% у II-му кварталі), і дещо зменшився відсоток тих, для кого ситуація покращилась - до 10,2% (12,9% у II-му кварталі).

Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації на підприємстві

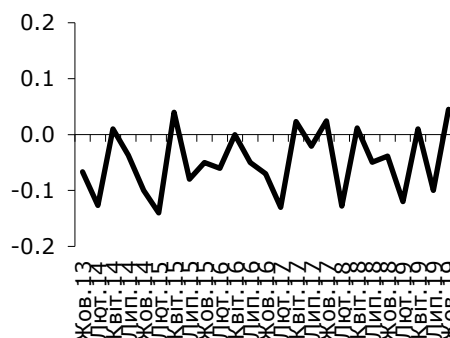
Очікування менеджерів щодо фінансово-економічної ситуації підприємств на наступні шість місяців хоча і залишаються позитивними проте різко знизились. Значення Індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві в III-му кварталі знизилось майже втричі - до 0,12 з 0,40 (II-й квартал). Майже повернувшись при цьому до показника I-го кварталу 2017 року (тоді це значення становило 0,07). Зменшення значення індексу в III-му кварталі відбулося через значне зменшення частки «оптимістів» які вважають що ситуація у майбутньому покращиться до 19,0% у III-му з 41,6% у II-му кварталі. А от відсоток «песимістів» збільшився до 9,3% у поточному з 3,2% у минулому кварталі. Частка тих, хто вважає що ситуація ніяк не зміниться збільшилась до 71,7% з 55,2%.

Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації для підприємств різних розмірів та галузей

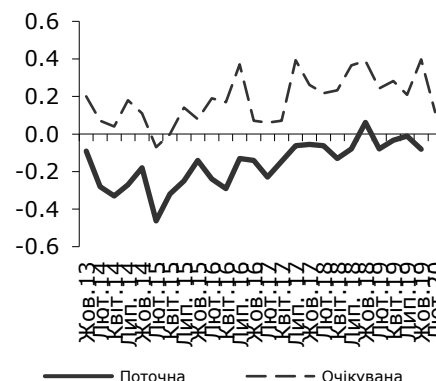
В III-му кварталі 2019 року значення Індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації зменшилось для підприємств усіх розмірів. Як і в минулому кварталі, найбільшим значення є для великих підприємств - 0,20 (було 0,47). А індекс для середніх та маленьких підприємств майже не відрізняється та становить 0,08 та 0,06 (0,37 та 0,35 відповідно у II-му кварталі).

Значення Індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації зменшилось також у розрізі галузей промисловості. Як і в

Агрегований показник перспектив промисловості

Фінансово-економічна ситуація на підприємстві

— Поточна - - - Очікувана

минулому кварталі найбільшим є значення для деревообробної промисловості, хоча воно і зменшилось до 0,31 у III-му кварталі з 0,50 у II-му кварталі. Найменшим у III-му кварталі є значення індексу для галузі будівельних матеріалів та становить -0,22 (на відміну від попереднього кварталу, коли значення було одним з найбільших та становило 0,50).

Рівень невизначеності щодо змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві в піврічній перспективі

Одночасно з погіршенням очікувань щодо фінансово-економічної ситуації на наступні півроку відбулось також збільшення відсотка тих опитаних, які не змогли чітко сформулювати відповідь. Частка тих, хто не зміг дати такий прогноз збільшилась до 18,4% у III-му кварталі з 12,6% у II-му кварталі 2019 року.

Діловий клімат

Оцінка ділового середовища

Значення ІНДЕКСУ ПОТОЧНОГО СТАНУ ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА у III-му кварталі 2019 року повторює тенденцію індексу фінансово-економічної ситуації - воно зменшилось, стало від'ємним та становить -0,03 (0,00 у II-му кварталі). При цьому показник майже повернувся до значення I-го кварталу (-0,02). У відсотковому розподілі дещо збільшилась частка тих, для кого ділове середовище є поганим до 16,3% у поточному кварталі з 13,8% у попередньому. 70,8% оцінюють ділове середовище як задовільне (було 72,3%); і для 12,9% респондентів ділове середовище є хорошим (13,8% у минулому кварталі).

Порівнюючи значення індексу з відповідним періодом 2018 року (показником за III-й квартал) можна сказати що змін практично не відбулось - тоді індекс становив -0,02. Рік назад частка «песимістів» становила 16,2%, а частка «оптимістів» - 15,8%. Відсоток тих, для кого ділове середовище було задовільним у III-му кварталі 2018 року становив 68,0%.

Очікувані зміни ділового середовища

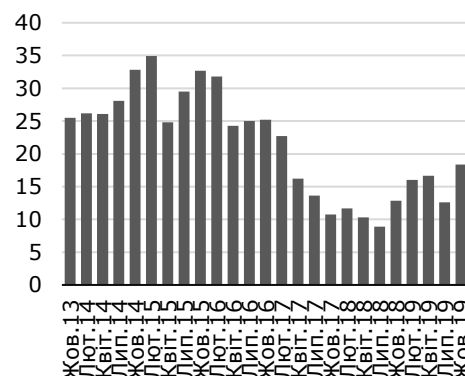
У III-му кварталі 2019 року ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА також суттєво зменшився до 0,04 з 0,34 у II-му кварталі 2019 року. Це сталось через підвищення частки тих, хто очікує на погіршення ділового середовища до 11,3% з 4,1% у минулому кварталі. Частка «оптимістів» що очікують на покращення зменшилась майже вдвічі до 15,3% у III-му кварталі з 37,3 у II-му кварталі 2019 року. Також значно підвищився відсоток тих, хто не очікує жодних змін до 73,4% з 58,5%.

Очікувані зміни ділового середовища для підприємств різних розмірів та галузей

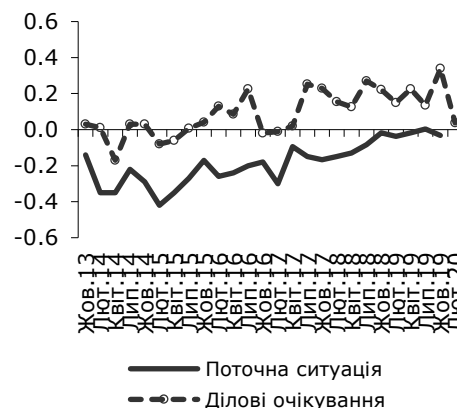
Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА в III-му кварталі 2019 року майже не відрізняється при розподілі підприємств за розміром, проте значно зменшилось та становить 0,04 для маленьких та середніх підприємств та 0,02 для великих. У II-му кварталі 2019 року для маленьких підприємств індекс становив 0,32 та був однаковим для середніх та великих - 0,34. При цьому можна говорити що в порівнянні з I-м кварталом 2019 року значення індексу значно зменшилось для маленьких підприємств - тоді воно становило 0,30 та майже не змінилось для великих - 0,05 та середніх - 0,07 за розміром підприємств.

В галузевому розрізі найбільшим значення індексу є для підприємств харчової - 0,19 (0,37 за минулий період) та легкої промисловості - 0,18 (0,56). Найменшими є значення для галузі машинобудування - -0,11 та будівельних матеріалів -0,24 (які з додатних 0,19 та 0,33 відповідно стали від'ємними).

Рівень невизначеності щодо очікуваних змін фінансової ситуації, %

Індекси ділового середовища

Рівень невизначеності щодо змін ділового середовища в піврічній перспективі

Частка респондентів, які не змогли дати відповідь на питання щодо змін ділового середовища через шість місяців, зростає та становить 19,1% у III-му кварталі (було 14,1%). Показник також майже дорівнює показнику I-го кварталу 2019 року, коли він становив 18,8%. Слід також зазначити, що цей показник є істотно більшим за показник відповідного кварталу 2018 року, коли він становив 13,2%. Це може свідчити про певне поступове зростання рівня невизначеності серед респондентів.

Регуляторний клімат

В III-му кварталі 2019 року показник «несприятливий регуляторний клімат» хоча і не додав у значенні, проте піднявся з четвертої на другу сходинку в рейтингу перешкод зростання виробництва (див. Перешкоди зростання виробництва). При цьому, частка керівників, для яких «несприятливий регуляторний клімат» був вагомим перешкодою, зменшилась лише на 1 в.п та становить 40,2% (41,2% у II-му кварталі 2019 року). Слід зазначити, що якщо в минулому кварталі основним чинником підвищення показника було збільшення такої його складової як «корупція», то

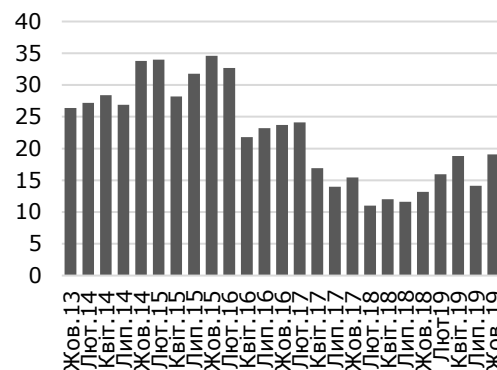
у III-му кварталі 2019 року у значенні додала складова «часті зміни в економічному законодавстві» збільшившись майже на 19 в.п. до 25,4% з 6,5% у минулому кварталі. Складова «корупція» при цьому зменшилась на 14 в.п. до 12,1% з 26,3, так само як і «високий регуляторний тиск» де показник зменшився до 8,7% з 15,6% у минулому кварталі.

Композитний показник «несприятливий регуляторний клімат» має різні значення для підприємств різних розмірів. У II-му кварталі, як і в попередніх, найбільшим значення даного показника залишається для малих підприємств – 43,2% (44,8% за попередній період), для середніх підприємств воно становить 33,7% (40,2% у II-му кварталі), а для великих — 41,1% (34,0% у попередньому кварталі). Слід зазначити, що в цілому значення показника не змінились. Проте, якщо в минулому кварталі значення показника було зумовлене підвищенням однієї зі складових, а саме «корупція», незалежно від розміру підприємства, то в III-му кварталі 2019 року значення показника «корупція» навпаки, зменшилось, тоді як більш вагомою стала така складова як «часті зміни економічного законодавства» (див. таблицю праворуч).

Оцінка економічної політики Уряду

Оцінки економічної діяльності Уряду за минулі три місяці за п'ятибальною шкалою майже не змінились. Частка «оптимістів» незначним чином зменшилась та становить 15,73% (16,2% у минулому періоді). Частка «песимістів» також зменшилась до 39,7% у III-му кварталі 2019 року з 45,0% у минулому кварталі. Проте частка тих, хто не зміг дати чітку відповідь збільшилась до 42,70% з 38,8% у минулому кварталі. В цілому ж середня оцінка економічної політики Уряду майже не змінилась у порівнянні з II-м кварталом та становить 2,58 (було 2,57).

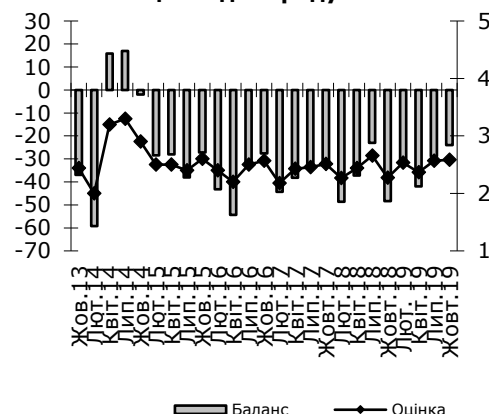
Рівень невизначеності щодо очікуваних змін ділового середовища, %

Регуляторний клімат для підприємств різних розмірів, % опитаних

	До 50 чол.		51-250 чол.		251 і більше чол.	
	II кв	III кв	II кв	III кв	II кв	III кв
Несприятливий регуляторний клімат:	44,8	43,2	40,2	33,7	34,0	41,1
Високий регуляторний тиск	16,0	9,8	19,5	8,1	8,0	7,1
Часті зміни економічного законодавства	8,0	27,0	4,6	25,6	6,0	21,4
Корупція	31,2	15,6	21,8	4,7	22,0	16,1

Оцінка дій Уряду

Клімат на ринку запозичень

У III-му кварталі 2019 року оцінка готовності банків надавати короткострокові кредити продовжує поступово збільшуватись та становить 87,4% (72,6% в I-му до 85,4% в II-му кварталі). А оцінка готовності банків надавати довгострокові кредити продовжує залишатись приблизно на одному рівні та становить 75,3% (76,5% у I-му кварталі та 75,4% у II-му). При цьому значно збільшилась оцінка готовності підприємств брати короткострокові кредити до 50,6% у III-му кварталі 2019 року з 38,4% у II-му кварталі. Але знизилась оцінка готовності підприємств брати довгострокові кредити знизилась до 39,5% у III-му кварталі з 43,8% у II-му кварталі 2019 року.

ВИРОБНИЧІ ПОКАЗНИКИ

Значення індексу змін виробництва у III-му кварталі 2019 року знизилось до 0,18 з 0,23. В III-му кварталі в порівнянні до II-го майже не змінились частки тих, хто вказав на збільшення виробництва – 33,6% та зменшення виробництва (було 32,4% та 16,6% відповідно). І продовжує зменшуватись частка тих хто не відчув жодних змін – 49,8% (51,0% у II-му кварталі та 54,4% у I-му кварталі 2019 року).

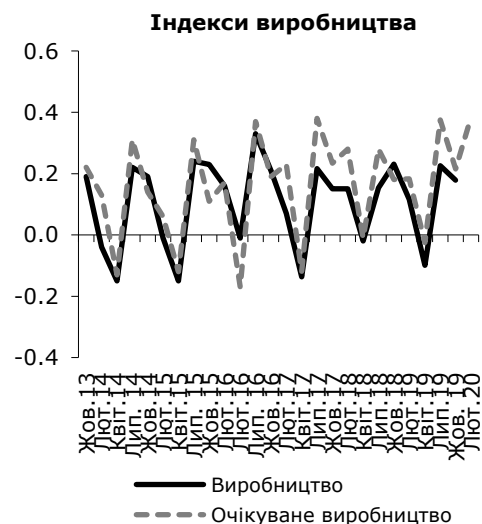
Відповідно, ми бачимо, що на відміну від попереднього кварталу зважене та незважене значення індексу майже не відрізняються. Незважене значення становить 0,17, а зважене, як вже згадувалось – 0,18. Це означає що значення індексу є приблизно однаковим для підприємств різних розмірів. Для порівняння, у попередньому кварталі ці показники були 0,16 та 0,23 відповідно.

На відміну від попереднього кварталу, значення індексу при розподілі підприємств за розміром для всіх стало додатнім. З від'ємного значення покращилось для підприємств з кількістю працюючих до 50 та становить 0,18 (було -0,02). Для середнього сегменту великих підприємств (510-1000) індекс є найбільшим та становить 0,36 (0,25 в минулому кварталі). Найменшим є значення індексу для найбільших підприємств (1000+ працівників) та дорівнює нулю (0,33 минулого кварталу).

Індекс змін виробництва зменшився при розподілі підприємств за галузями. На відміну від II-го кварталу 2019 року, де значення індексу було додатнім для всіх галузей, в III-му кварталі показник для машинобудування знизився до -0,07 з 0,22 а також для поліграфії, де він становить -0,05 (дорівнював нулю в попередньому кварталі). Найбільшим значення індексу є для харчової промисловості – 0,39 (було 0,09) та для деревообробки – де індекс становить 0,36 (0,33 у II-му кварталі).

У III-му кварталі найкращим індекс змін виробництва став для приватних підприємств, для яких значення зросло до 0,25 з 0,06 у II-му кварталі. Для підприємств державної форми власності значення індексу зменшилось майже вдвічі до 0,14 з 0,31 за минулий період, як і для приватизованих підприємств, де індекс становить 0,10 (було 0,21).

Не дивлячись на зниження індексу змін виробництва, очікування продовжують залишатись позитивними. Значення індексу очікуваних змін виробництва збільшилось до 0,38 у III-му кварталі 2019 року з 0,21 у II-му кварталі (при цьому значення повернулось до показника I-го кварталу 2019 року коли воно було 0,37). Це відбулось за рахунок збільшення частки тих, хто планує збільшити темпи виробництва в наступному кварталі до 46,6% з 27,7%). Частка тих, хто планує зменшити виробництво майже не змінилась та становить 10,3% (11,2% у II-му кварталі) та відсоток тих, хто не планує жодних змін становить 43,1% (що є значно меншим від показника II-го кварталу – 60,1%).

Очікування підприємств щодо обсягів виробництва відрізняється в залежності від галузі промисловості. Найвищим є показник для легкої промисловості – 0,68 (у II-му кварталі він же був найнижчим та становив -0,03). Найнижчим він є для галузі будівельних матеріалів та дорівнює нулю (0,21 у минулому кварталі).

При розподілі підприємств за кількістю працюючих значення показника продовжує залишатися додатним для всіх типів підприємств. При цьому значення істотно зросло для найменших підприємств з кількістю працюючих до 50 працівників – до 0,32 з нуля в минулому кварталі (хоча показник і продовжує залишатися найменшим). Але слід зазначити, що значення не надто відрізняється від показника для найбільших підприємств (1000+) – 0,33 (було 0,36) та середніх підприємств (51-250 працівників – 0,35 (було 0,25)). А найбільшим значення є для нижнього сегменту великих підприємств (251 – 500 працівників) та становить 0,56 (було 0,26), що майже не відрізняється від показника для середнього сегменту великих підприємств (501 – 1000 працівників) – 0,50 (0,75 в минулому кварталі).

Попит, реалізація, нові замовлення

Внутрішній попит. Індекс змін внутрішнього попиту у III-му кварталі 2019 року зменшився та становить 0,13 (0,18 за попередній період. При цьому майже не змінився відсоток тих, хто вказав на зменшення попиту – 19,4% (18,4% в минулому кварталі), дещо зменшилась частка тих, для кого попит збільшився становить 29,3% (було 31,4%). І майже не змінилась частка тих, для кого не відбулось жодних змін – 51,3% (50,2% у II-му кварталі 2019 року).

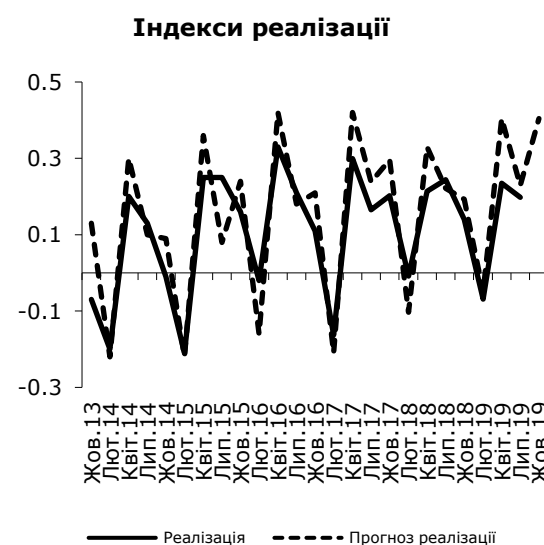
Значення індексу очікуваних змін внутрішнього попиту збільшилось у III-му кварталі до 0,27 з 0,23 (повернувшись до значення I-го кварталу 2019 року).

Збільшилась частка тих, хто очікує зростання попиту до 36,7% з 31,6% у II-му кварталі. Також збільшився відсоток тих, хто очікує на зниження попиту до 14,1% з 10,7%. При цьому зменшився відсоток тих, хто не очікує жодних змін до 49,2% у III-му кварталі з 57,8% у II-му кварталі 2019 року.

Зовнішній попит. Значення індексу змін зовнішнього попиту у III-му кварталі 2019 не змінилось та становить 0,09 як і у II-му кварталі, що може свідчити лише про незначну зміну його складових. Частка тих, для кого зовнішній попит збільшився становить 22,9% (було 21,7%), частка тих, для кого зовнішній попит зменшився становить 11,5% (12,1% у II-му кварталі), частка тих керівників підприємств, хто не відчув жодних змін становить 65,6% (66,2% в минулому кварталі).

Відсоток тих, хто не очікує жодних змін у наступні три місяці продовжує знижуватись і у III-му кварталі 2019 року становить 53,3 (61,3% за попередній період). Збільшився відсоток тих, для кого зовнішній попит збільшився і становить 37,5% (21,3% у II-му кварталі). Відсоток «песимістів», які вважають, що не відбудеться ніяких змін становить 9,2% (17,4% в попередньому кварталі).

Зважене значення індексу очікуваних змін зовнішнього попиту зросло та становить у III-му кварталі 2019 року 0,20 (0,05 за попередній період), а не зважене – 0,28 (0,04 за минулий квартал). При цьому можна сказати, що дещо змінився розподіл найвищого та найнижчого значень для різних за розміром підприємств. Значення не відрізняються і є найменшими для підприємств з кількістю працюючих до 50 працівників – 0,13 (було -0,11) а також для найбільших підприємств (1000+ працівників) та середнього сегменту великих підприємств (501 – 1000 працівників) – по 0,14 обидва (у II-му кварталі було 0,08 та 0,45 відповідно). Найвищим при цьому є значення для середніх підприємств (51-250

працівників) – 0,46 (було 0,07) та нижнього сегменту великих підприємств (501-1000 працівників) – 0,50 (0,11 у II-му кварталі 2019 року).

Продаж (реалізація). Значення ІНДЕКСУ змін продажів у III-му кварталі 2019 року становить 0,20 що майже не відрізняється від показника минулого кварталу – 0,23. При цьому майже не змінився відсоток тих, хто вважає що обсяги реалізованої продукції збільшились та становить 36,8% (було 35,0%), Збільшився відсоток тих, хто відмітив зменшення продажів до 19,9% з 16,9% у II-му кварталі. І зменшилась частка тих, хто не відчув жодних змін до 43,2% у III-му кварталі з 48,1% за попередній період.

Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін продажів збільшилось вдвічі та становить 0,40 у III-му кварталі 2019 року, що дорівнює показнику I-го кварталу (у II-му кварталі це значення становило 0,20). У III-му кварталі 2019 року збільшився відсоток тих керівників підприємств, які очікують на обсягів реалізації до 49,6% з 32,4% у II-му кварталі; як і відсоток тих, хто не очікує жодних змін, який становить 37,3% (було 53,6%). Відсоток «песимістів» при цьому майже не змінився та становить 13,1% (було 14,0%).

Нові замовлення. У III-му кварталі 2019 р. значення ІНДЕКСУ змін нових замовлень зменшилось вдвічі до 0,12 з 0,21 у II-му кварталі (при цьому значення повернулось до показника IV-го кварталу 2018 року коли воно становило 0,13). Зменшилась частка тих керівників підприємств, які вказали на збільшення замовлень до 29,2% з 33,9% у II-му кварталі. Частка тих, у кого нічого не змінилось становить 51,2% (було 48,2%). Та дещо збільшилась частка тих, хто вказав на зменшення замовлень до 19,6% з 17,9% у II-кварталі 2019 року.

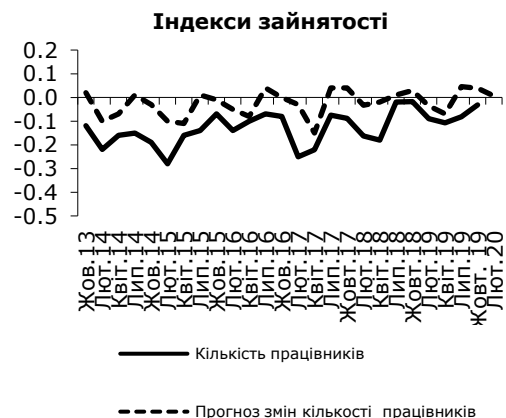
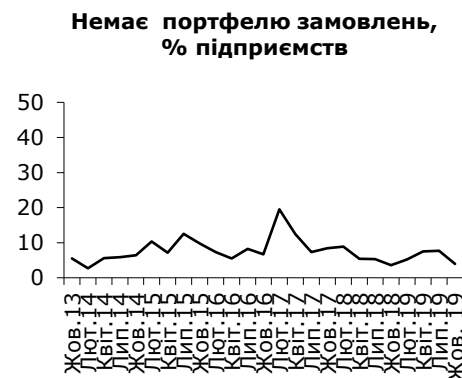
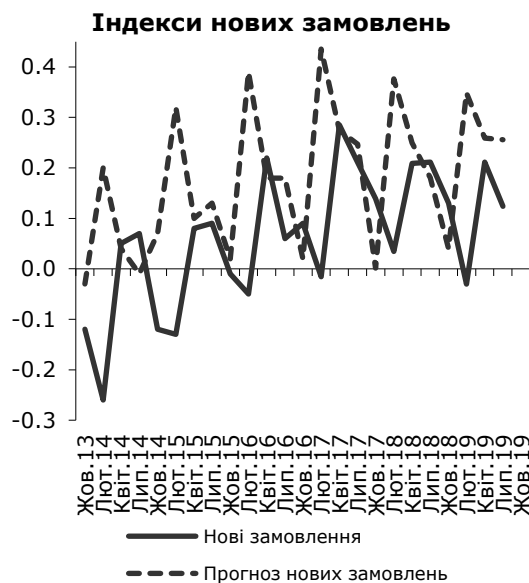
У III-му кварталі 2019 зменшилась частка тих, у кого немає нових замовлень, і вона становить 4,0 (7,7 у II-му кварталі 2019 року).

У III-му кварталі значення ІНДЕКСУ очікуваних змін нових замовлень не змінилось та становить 0,26, як і у II-му кварталі. Частка тих, хто очікує на збільшення замовлень становить 35,8% (34,9 в минулому кварталі). 51,2% не очікує жодних змін (було 54,0%). Та 12,8% очікують на зменшення замовлень (11,1% у II-му кварталі).

Зайнятість та ринок праці

Зайнятість. Значення ІНДЕКСУ змін зайнятості продовжило тенденцію збільшення, хоча і залишається від'ємним та становить -0,03 у III-му кварталі 2019 року (було -0,08 у II-му кварталі та -0,11 у I-му). Частка тих, хто вказав на збільшення зайнятості збільшилась до 11,7% з 9,4% у II-му кварталі. 13,6% відмітили зменшення рівня зайнятості (було 18,0%). Та до 74,7% з 72,7% збільшилась частка тих, хто не відчув жодних змін.

Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін зайнятості дещо зменшилось в порівнянні з минулим кварталом та становить 0,01 у II-му кварталі 2019 року (було 0,04). Частка тих, хто очікує збільшення рівня зайнятості майже не змінилась та становить 8,6% у III-му кварталі (8,3% за попередній період). До 10,1% з 6,7% збільшилась частка тих керівників підприємств, які очікують зменшення зайнятості. І частка тих, хто не очікує жодних змін становить 81,3% (у II-му кварталі було 84,9%).

Ринок праці. Індекс складності пошуку кваліфікованих працівників знову збільшився та становить 0,69 (тоді як у II-му кварталі індекс знизився і становив 0,54, а до цього два квартали поспіль був 0,61). А от індекс складності пошуку некваліфікованих працівників продовжив поступово знижуватись та становить у III-му кварталі 0,25 (0,34 у II-му кварталі з 0,39 у I-му кварталі 2019 року).

Перешкоди зростанню виробництва

У III-му кварталі 2019 року традиційно найбільшою перешкодою зростанню виробництва, як і в попередніх є «низький попит». І якщо в II-му кварталі значення цієї перешкоди збільшилось, то в III-му кварталі 2019 року значення зменшилось на 13 в.п. до 47,0% з 59,9%. Як вже згадувалось раніше, показник «несприятливий регуляторний клімат» займає другу сходинку, хоча його значення і зменшилось лише на 1 в.п. до 40,2% у III-му кварталі. Найбільше всього додав у значенні такий показник як «часті зміни в економічному законодавстві» збільшившись на майже на 19 в.п. до 25,4% у III-му кварталі з 6,5% у II-му кварталі 2019 року. «Високі ставки кредитів» також збільшились на 16 в.п. до 37,5% з 21,4% у минулому кварталі. Значення показника «проблеми ліквідності» зменшилось на 27 в.п. – до 19,3% з 46,9%, а «несприятлива політична ситуація» зменшилась майже на 18 в.п. до 15,2% у III-му кварталі з 35,8% у II-му кварталі 2019 року.

Розподіл значень перешкод зростанню виробництва вже традиційно є різним для підприємств різного розміру. Для маленьких підприємств найбільш вагомими виявився, як і в минулому кварталі «низький попит» - 50% (було 59,2%); а також «несприятливий регуляторний клімат» - 44,3% (44,8% в минулому кварталі) і «високий рівень податків» - 43,4% (36,0%). А найменш вагомою перешкодою є «проблеми з енергопостачанням – 6,6% (8,0% в II-му кварталі 2019 року). Для середніх підприємств значимою перешкодою також став «низький попит» - 46,5% в III-му кварталі 2019 року (було 62,1%). А також «високі ставки кредитів» - 43,0% та «недостатньо кваліфікованих працівників» - 41,9% (23,0% та 33,3% в II-му кварталі 2019 року відповідно). Найменш вагомим при цьому для середніх за розміром підприємств виявилось значення показника «корупція» - 4,7% (21,8% в II-му кварталі 2019 року). Для великих підприємств при цьому найвагомішою перешкодою виявився «високий конкурентний тиск» - 46,4% (46,0% в минулому кварталі); а також «низький попит» та «регуляторний клімат» - по 41,1% кожний (58,0% та 34,0% відповідно у II-му кварталі 2019 року). А найменш вагома перешкода – «брак виробничих потужностей» - 3,6% (6,0% у минулому кварталі).

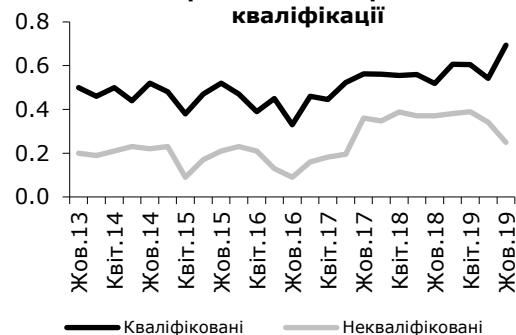
ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ

Ціни

У III-му кварталі 2019 року значення індексу змін ціни сировини та матеріалів продовжило зменшуватись та досягло 0,27 (у II-му кварталі було 0,37 та 0,56 у I-му кварталі).. Зменшилась частка тих, хто очікує на збільшення цін до 31,2% з 39,9% у минулому кварталі). До 61,2% збільшилась частка тих, хто вважає що ціни з минулого кварталу не змінилися (у II-му кварталі таких було 55,4%). І до 7,7% з 4,7% збільшилась частка тих, хто вважає що ціни збільшились.

У III-му кварталі 2019 року значення індексу цін реалізації також продовжує зменшуватись та становить 0,23 (0,27 у II-му кварталі та 0,46 у I-му). Знизився відсоток тих, хто вважає що ціни підвищились до 25,1% з 30,6%, як і частка тих, для кого ціни реалізації зменшились, яка становить – 4,2% у III-му кварталі (5,8% у II-му кварталі). Відсоток тих, для кого ціни реалізації не змінилися становить 70,7% (було 63,6%).

Труднощі при пошуку працівників потрібної кваліфікації

Перешкоди зростанню виробництва

	I 19	II 19	III 19	III 19 до II 19
Низький попит	51,1	59,9	47,0	-13,0
Несприятливий регуляторний клімат:	30,8	41,2	40,2	-1,1
Зміни в економічному законодавстві	5,8	6,5	25,4	+18,9
Корупція	13,8	26,3	12,1	-14,2
Високий регуляторний тиск	18,8	15,6	8,7	-6,9
Високий конкурентний тиск	50,7	50,4	38,3	-12,1
Високі ставки кредитів	26,1	21,4	37,5	+16,1
Недостатньо кваліфікованих працівників	24,6	33,2	37,1	+3,9
Надмірне оподаткування	31,5	27,9	36,0	+8,1
Проблеми ліквідності	44,6	46,9	19,3	-27,6
Несприятлива політична ситуація	27,5	32,8	15,2	-17,7
Недостатньо сировини	21,0	18,7	11,4	-7,3
Доступність кредитів	6,5	5,0	11,4	+6,4
Брак виробничих потужностей	9,4	5,7	10,2	+4,5
Застарілі технології	13,8	9,9	9,8	-0,1
Проблеми з енергопостачанням	15,9	8,4	8,0	-0,4

На наступні три місяці менеджери передбачають зменшення темпів зростання як цін на сировину, так і цін реалізації (готової продукції). Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін ціни сировини та матеріалів становить 0,12 (0,20 у II-му кварталі). Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін цін РЕАЛІЗАЦІЇ становить 0,10 (0,13 за попередній період).

Зазначені вище тенденції свідчать що керівники підприємств відчули уповільнення темпів зростання цін сировини та матеріалів й відповідно скорегували ціни на готову продукцію, очкуємо, що за незмінних зовнішніх чинників, зростання цін і в подальшому уповільниться.

Прибутковість

У III-му кварталі 2019 року зважене значення ІНДЕКСУ ПРИБУТКОВОСТІ не змінилось в порівнянні до II-го кварталу та становить 0,05. Частка керівників підприємств, які вважають, що прибутковість збільшилась становить 17,6% (17,1% у II-му кварталі). 66,0% вважають що нічого не змінилось (було 65,5%). Та 16,4% відмітили зменшення прибутковості (17,4% за попередній період).

Незважає значення ІНДЕКСУ становить 0,01 (нуль за попередній квартал). При розподілі підприємств за розміром значення ІНДЕКСУ збільшилось для малих -0,09 (було -0,12) та середніх підприємств - 0,11 (0,06 у II-му кварталі) і вдвічі зменшилось для великих - 0,09 (було 0,18).

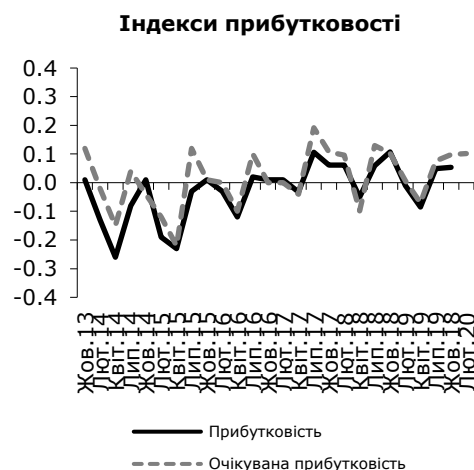
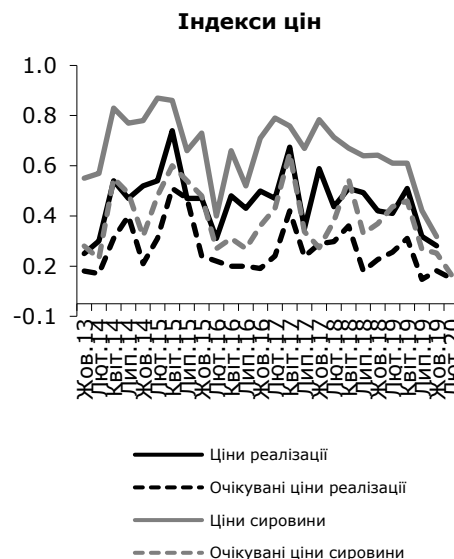
У галузевому розрізі показники прибутковості також відрізняються. У III-му кварталі 2019 року показник залишився додатним лише для харчової - 0,16 (був -0,05), та деревообробної промисловості - 0,14 (дорівнював нулю за попередній період). Для легкої промисловості, як і минулого кварталу ІНДЕКС дорівнює нулю. Найнижчими значення є для будівельних матеріалів - -0,09 (у минулому кварталі значення було найвищим та становило 0,17) та поліграфії (де, як і минулого кварталу значення залишилось найгіршим, хоча і піднялось до -0,09 з -0,14). Для машинобудування значення ІНДЕКСУ знизилось з нуля у минулому кварталі до -0,02 у III-му кварталі 2019 року.

Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін ПРИБУТКОВОСТІ у III-му кварталі 2019 року також не змінилось та становить 0,10. 16,8% очікує збільшення прибутковості (16,3% в минулому кварталі). 74,6% не очікує жодних змін (було 75,9%). Та 8,6% керівників підприємств очікує на зменшення прибутковості у III-му кварталі 2019 року (10,7% було у II-му кварталі).

Конкурентний тиск

На думку керівників підприємств найбільшу конкуренцію їм продовжують складати вітчизняні виробники, хоча значення у III-му кварталі 2019 року різко зменшилось та стало від'ємним і становить -0,01 (0,25 у II-му кварталі). Якщо говорити про інші ринки, то для країн СНД показник знизився з -0,08 до -0,36; а для всіх інших товаровиробників до -0,30 у III-му кварталі з -0,05 у II-му кварталі 2019 року.

При розподілі за галузями, найбільший тиск з боку вітчизняних товаровиробників відчувається, як і в минулому кварталі у галузі будівельних матеріалів - 0,23 (було 0,48) та поліграфії - 0,23 (0,35 за минулий період); найменшим, також як і минулого кварталу, значення є для машинобудування та становить - 0,24 (було -0,11).

Додаток 1: Методологія

Проект "Ділова думка" - це моніторинг, прогнозування та аналіз економічної активності в країні за допомогою інформації, отриманої "з перших рук" - безпосередньо від представників ділових кіл.

Мета проекту полягає у виявленні впливу економічної політики на розвиток бізнесу в Україні шляхом моніторингу оцінок та очікувань керівників підприємств.

Для досягнення мети проекту ми використовуємо широко знаний в світовій практиці метод кон'юнктурних досліджень. Метод кон'юнктурних досліджень є добре відомим у світі інструментом для збору інформації про цикл економічної активності. Пріоритет тут віддається змінним, які вимірюють ранні стадії процесу виробництва (наприклад, нові замовлення, попит), здатні швидко реагувати на зміни в економічній діяльності (наприклад, запаси), та вимірюють ділові очікування або є чутливими до очікувань (наприклад, загально-економічна ситуація).

Результатом кон'юнктурних досліджень є коротка, "стиснута" картина економіки або окремого сектору, своєчасні підказки відносно економічних тенденцій в коротко- та середньостроковій перспективі, майбутні "поворотні" точки циклу економічної активності.

Завдання проекту полягають в отриманні незалежних та достовірних даних про економічну ситуацію на мікрорівні, визначенні пріоритетних проблем, з якими стикаються суб'єкти господарювання, наданні об'єктивної та неупередженої оцінки та прогнозу ділового клімату та економічних тенденцій.

В дослідженні кон'юнктури підприємств використовуються наступні показники:

Індекс змін ділового середовища – вимірює оцінки керівників підприємств щодо змін середовища для ведення бізнесу за останні шість місяців;

Індекс очікуваних змін ділового середовища – вимірює очікування керівників підприємств щодо змін ділового середовища для ведення бізнесу в наступні шість місяців.

Індекс змін фінансово-економічної ситуації підприємства – вимірює оцінки керівників підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві за останні шість місяців;

Індекс очікуваних фінансово-економічної ситуації підприємства – вимірює очікування керівників підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації на опитаних підприємствах в наступні шість місяців

Індекс поточного стану (якості) ділового середовища – вимірює оцінки керівників підприємств щодо поточного стану середовища для ведення бізнесу.

Індекс поточного стану (якості) фінансово-економічної ситуації – вимірює оцінки керівників підприємств щодо поточного стану фінансово-економічної ситуації на підприємстві.

Агрегований показник перспектив промисловості (*industrial confidence indicator*) розраховується як середнє арифметичне індексів очікуваних змін виробництва, оцінки обсягу нових замовлень та оцінки запасів готової продукції (останній зі знаком мінус).

Загальний показник "несприятливий регуляторний клімат" складається з трьох компонентів: (1) високий регуляторний тиск, (2) часті зміни в законодавстві та (3) корупція, і відображає частку респондентів, які вибрали принаймні один з перерахованих вище факторів.

Індекси конкурентного тиску – вимірює оцінки конкурентного тиску протягом останніх 3-х місяців.

Всі індекси рахуються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 – якщо він не змінився і -1 – якщо зменшився. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів звітували про його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, де зросло виробництво, є більшою (меншою), ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,05 або менший за -0,05 є статистично значущим і відрізняється від нуля з ймовірністю помилки 5%.

За більш детальною інформацією про характеристики вибірки, структуру анкети, методологію обрахунку індексів та за повними даними дослідження звертайтеся до Оксани Кузяків kuziakiv@ier.kyiv.ua.

Додаток 2: Вибірка

Вибірка дослідження базується на панелі, яка використовується для Квартального Опитування Підприємств та включає 300 підприємств обробної промисловості, розташованих в чотирьох регіонах України. Рівень відповідей у III-му кварталі 2019 року становить 88,3%. Структура вибірки відображає структуру панелі. Підприємства розташовані в Київській, Львівській, Харківській, Хмельницькій, Сумській, Тернопільській, Рівненській, Вінницькій, Одеській та Івано-Франківській областях. Близько 76% підприємств знаходяться в обласних центрах, та 24% представляють інші населені пункти.

Ми виділяємо такі групи підприємств за розміром: малі (до 50 працівників), середні (51-250 працівників), великі середні (251-500 працівників), великі (501-1000 працівників) та найбільші (понад 1000 працівників). Іноді, коли немає суттєвих між групових відмінностей, три останні групи називаються групою великих підприємств.

У вибірку входять підприємства машинобудування, будівельних матеріалів, обробки деревини, легкої промисловості, харчової промисловості, поліграфії та важкої промисловості та інші.

Структура вибірки в III-му кварталі 2019 року, % підприємств

Галузі промисловості, %		Регіони (області), %		Кількість працівників, %	
	Q3'19				Q3'19
Важка ¹ промисловість	11,2	Львівська	10,9	Менше 50	47,2
Машинобудування	21,3	Київська	22,5	51 — 250	31,5
Обробка деревини	5,2	Харківська	23,2	251 — 500	9,7
Будівельні матеріали	8,6	Вінницька	7,5	501 — 1000	5,2
Легка промисловість	12,4	Хмельницька	12,0	Більше 1000	6,4
Харчова промисловість	24,0	Сумська	6,4		
Поліграфія	8,6	Одеська	1,9		
Інше	8,6	Тернопільська	3,4		
		Рівненська	7,5		
		Івано-Франківська	4,9		

¹ До важкої промисловості ми відносимо металургію, хімічну, нафтохімічну та паливну промисловість.

Додаток 3: Основні показники кон'юнктури промислового сектору (жовтень 2019 року)

Назва показника (індекси)	За розміром				За галузями							
	Всі	Малі	Середні	Великі	Важка	Машбуд	Деревообр	Будмат	Легка	Харчова	Поліграфії	Інші
Оцінка ділового середовища	-0,03	-0,01	-0,04	-0,09	-0,14	-0,25	-0,07	-0,13	+0,09	+0,14	-0,09	+0,13
Очікувані зміни ділового середовища	+0,04	+0,04	+0,04	+0,02	-0,05	-0,11	+0,17	+0,24	+0,18	+0,19	0,00	+0,06
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,08	-0,15	-0,08	-0,05	-0,10	-0,36	-0,14	-0,17	-0,03	+0,71	-0,22	+0,04
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	+0,12	+0,06	+0,08	+0,20	+0,05	-0,05	+0,31	-0,22	-0,26	+0,17	0,00	+0,31
Виробництва	+0,18	+0,18	+0,14	+0,18	+0,12	-0,07	+0,36	+0,17	+0,16	+0,39	-0,05	+0,28
Очікуваних змін виробництва	+0,21	+0,32	+0,35	+0,48	+0,40	+0,20	+0,36	0,00	+0,68	+0,48	+0,38	+0,29
Внутрішнього попиту	+0,13	+0,03	+0,25	+0,02	+0,15	+0,03	+0,07	+0,13	-0,03	+0,19	0,00	+0,21
Очікуваних змін внутрішнього попиту	+0,27	+0,12	+0,32	+0,33	+0,22	+0,16	+0,38	+0,04	+0,29	+0,40	+0,23	-0,04
Зовнішнього попиту	+0,09	+0,03	+0,24	+0,08	+0,11	+0,17	+0,11	0,00	-0,04	+0,15	+0,29	+0,15
Очікуваних змін зовнішнього попиту	+0,20	+0,13	+0,46	+0,29	+0,16	+0,38	+0,33	+0,25	+0,17	+0,39	+0,43	0,00
Продажів	+0,20	+0,16	+0,12	+0,27	+0,15	-0,10	+0,43	+0,22	+0,19	+0,32	0,00	+0,36
Очікуваних змін продажів	+0,40	+0,27	+0,42	+0,51	+0,44	+0,19	+0,29	-0,09	+0,65	+0,55	+0,32	+0,33
Нових замовлень	+0,12	+0,07	+0,13	+0,11	+0,15	+0,04	+0,29	+0,17	-0,03	+0,19	-0,14	+0,13
Очікуваних змін замовлень	+0,26	+0,11	+0,34	+0,35	+0,25	+0,10	+0,54	-0,14	+0,46	+0,44	+0,10	-0,04
Зайнятість	-0,03	0,00	+0,01	-0,11	-0,15	-0,17	+0,23	+0,04	0,00	+0,05	+0,05	+0,04
Очікуваних змін зайнятості	+0,01	-0,10	+0,06	+0,06	+0,04	0,00	+0,14	-0,14	0,00	-0,05	0,00	-0,04
Цін сировини	+0,27	+0,16	+0,31	+0,29	+0,42	+0,32	+0,14	+0,26	+0,06	+0,17	+0,36	+0,13
Очікуваних змін цін сировини	+0,12	+0,01	+0,17	+0,14	+0,21	+0,09	-0,08	+0,10	+0,13	+0,13	+0,09	-0,08
Цін реалізації	+0,23	+0,14	+0,24	+0,30	+0,41	+0,24	+0,21	+0,22	+0,07	+0,18	+0,23	+0,12
Очікуваних змін цін реалізації	+0,10	+0,03	+0,13	+0,16	+0,17	+0,04	+0,08	+0,09	+0,07	+0,16	+0,09	0,00

Назва показника (індекси)	За розміром				За галузями							
	Всі	Малі	Середні	Великі	Важка	Машбуд	Деревообр	Будмат	Легка	Харчова	Поліграфії	Інші
Фінансові результати (прибутковість)	+0,05	-0,09	+0,11	+0,09	-0,08	-0,02	+0,14	-0,09	0,00	+0,16	-0,09	-0,09
Очікувані зміни фінансових результатів (прибутковості)	+0,10	-0,04	+0,17	0,20	+0,05	+0,02	+0,14	-0,05	+0,18	+0,18	0,00	0,00
Конкурентний тиск з боку вітчизняних виробників	-0,01	+0,01	-0,05	+0,07	-0,17	-0,24	-0,07	+0,23	-0,09	+0,14	+0,27	+0,14
Конкурентний тиск з боку виробників країн СНД	-0,36	-0,54	-0,38	-0,18	-0,48	-0,45	-0,14	-0,59	-0,43	+0,28	-0,72	-0,28
Конкурентний тиск з боку іноземних виробників	-0,30	-0,51	-0,35	-0,06	-0,43	-0,43	-0,08	-0,47	-0,23	+0,32	-0,71	-0,06

Додаток 4: Рейтинг перешкод зростанню виробництва (жовтень 2019 року)

Перешкоди зростанню виробництва	За розміром				За галузями							
	Всі	Малі	Середні	Великі	Важка	Машбуд	Дереобр	Будмат	Легка	Харчова	Поліграфії	Інші
Недостатньо кваліфікованих працівників	37,1	35,2	41,9	33,9	53,3	50,0	28,6	36,4	46,9	21,9	34,8	31,7
Недостатньо замовлень/ обсягів реалізації/ низький попит на продукцію	47,0	50,0	46,5	41,1	23,3	71,4	35,7	45,5	43,8	43,8	60,9	26,1
Недостатньо сировини/ матеріалів	11,4	13,9	8,1	10,7	20,0	8,9	7,1	9,1	12,5	15,6	8,7	0,0
Проблема ліквідності / брак обігових коштів	19,3	21,3	18,6	16,1	26,7	19,6	35,7	18,2	15,6	14,1	21,7	17,4
Несприятлива політична ситуація	15,2	13,9	17,4	14,3	10,0	28,6	7,1	9,1	18,8	14,1	0,0	13,0
Недостатньо виробничих потужностей	10,2	15,6	7,0	3,6	6,7	5,4	14,3	4,5	3,1	15,6	13,0	21,7
Доступність кредитів	11,4	12,3	11,6	8,9	16,7	17,9	14,3	18,2	12,5	6,3	0,0	4,3
Корупція	12,1	15,6	4,7	16,1	13,3	8,9	14,3	4,5	18,8	14,1	13,0	8,7
Проблеми з енергопостачанням	8,0	6,6	10,5	7,1	10,0	12,5	7,1	13,6	0,0	7,8	4,3	4,3
Високий регуляторний тиск (нечітке законодавство. перевірки. бюрократичність процедур)	8,7	9,8	8,1	7,1	10,0	10,7	7,1	9,1	9,4	7,8	4,3	8,7
Рівень податків	36,0	43,4	26,7	33,9	40,0	21,4	50,0	45,5	34,4	42,2	21,7	47,8
Застарілі технології	9,8	12,3	7,0	8,9	3,3	8,9	28,6	0,0	3,1	9,4	21,7	17,4
Висока ставка кредитів	37,5	33,6	43,0	37,5	40,0	32,1	50,0	50,0	31,3	37,5	43,5	30,4
Часті зміни економічного законодавства	25,4	27,0	25,6	21,4	30,0	23,2	28,6	27,3	28,1	25,0	17,4	26,1
Високий рівень конкуренції	38,3	36,9	34,9	46,4	23,3	16,1	35,7	45,5	37,5	53,1	60,9	43,5
Інше	11,4	10,7	9,3	16,1	16,7	35,7	0,0	13,6	0,0	9,4	13,0	8,7

Додаток 5. Основних показників (індекси) за останні 13 періодів спостережень

Назва показника (індекси)	2016		2017				2018				2019		
	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв
Оцінка ділового середовища	-0,18	-0,30	-0,09	-0,15	-0,17	-0,15	-0,13	-0,08	-0,02	-0,04	-0,2	0,00	-0,03
Очікувані зміни ділового середовища	-0,01	+0,01	+0,25	+0,23	+0,15	+0,13	+0,27	+0,22	+0,15	+0,23	+0,13	+0,34	+0,04
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,14	-0,23	-0,15	-0,06	-0,05	-0,06	-0,13	-0,08	+0,06	-0,08	-0,03	-0,01	-0,08
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	+0,06	+0,07	+0,39	+0,26	+0,22	+0,23	+0,37	+0,39	+0,24	+0,28	+0,21	+0,40	+0,12
Виробництва	+0,21	+0,07	-0,14	+0,22	+0,15	+0,15	-0,02	+0,15	+0,23	+0,12	-0,10	+0,23	+0,18
Очікуваних змін виробництва	+0,23	-0,12	+0,38	+0,23	+0,28	-0,01	+0,28	+0,18	+0,18	-0,02	+0,37	+0,21	+0,21
Внутрішнього попиту	+0,12	+0,07	-0,19	+0,21	+0,07	+0,11	-0,08	+0,09	+0,10	+0,14	+0,05	+0,18	+0,13
Очікуваних змін внутрішнього попиту	+0,11	-0,29	+0,23	0,14	+0,15	-0,26	+0,17	+0,05	+0,15	-0,04	+0,27	+0,23	+0,27
Зовнішнього попиту	-0,01	-0,07	-0,10	+0,07	+0,06	+0,01	+0,01	+0,05	+0,07	+0,10	+0,06	+0,09	+0,09
Очікуваних змін зовнішнього попиту	+0,10	-0,07	+0,07	+0,03	+0,10	-0,09	+0,05	+0,06	+0,16	+0,02	+0,12	+0,05	+0,20
Продажів	+0,21	+0,11	-0,16	+0,30	+0,16	+0,20	-0,01	+0,21	+0,24	+0,14	-0,07	+0,23	+0,20
Очікуваних змін продажів	+0,21	-0,21	+0,42	+0,24	+0,30	-0,10	+0,33	+0,22	+0,19	-0,05	+0,40	+0,23	+0,40
Нових замовлень	+0,06	+0,09	-0,02	+0,29	+0,21	+0,14	+0,03	+0,21	+0,21	+0,13	-0,03	+0,21	+0,12
Очікуваних змін замовлень	+0,18	+0,02	+0,44	+0,27	+0,25	0,00	+0,38	+0,25	+0,18	+0,04	+0,35	+0,26	+0,26
Зайнятість	-0,08	-0,25	-0,22	-0,07	-0,09	-0,16	-0,18	-0,02	-0,02	-0,09	-0,11	-0,08	-0,03
Очікуваних змін зайнятості	-0,03	-0,15	+0,04	+0,04	-0,03	-0,02	+0,01	+0,03	-0,04	-0,07	+0,05	+0,04	+0,01
Цін сировини	+0,66	+0,74	+0,71	+0,62	+0,73	+0,66	+0,62	+0,59	+0,59	+0,56	+0,56	+0,37	+0,27
Очікуваних змін цін сировини	+0,38	+0,60	+0,29	+0,22	+0,33	+0,50	+0,28	+0,32	+0,39	+0,41	+0,22	+0,20	+0,12
Цін реалізації	+0,45	+0,42	+0,62	+0,30	+0,54	+0,39	+0,46	+0,44	+0,37	+0,36	+0,46	+0,27	+0,23
Очікуваних змін цін реалізації	+0,19	+0,37	+0,19	+0,24	+0,25	+0,31	+0,13	+0,18	+0,21	+0,26	+0,10	+0,13	+0,10
Фінансові результати (прибутковість)	+0,01	+0,01	-0,03	+0,11	+0,06	+0,06	-0,05	+0,06	+0,11	-0,01	-0,08	+0,05	+0,05

Очікувані зміни фінансових результатів (прибутковості)	0,0	-0,04	+0,19	+0,11	+0,10	-0,10	+0,13	+0,10	+0,01	-0,07	+0,08	+0,10	+0,10
Назва показника(індекси)	2016		2017				2018				2019		
	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1кв	2кв	3 кв
Конкурентний тиск з боку вітчизняних виробників	+0,15	+0,12	+0,19	+0,16	+0,38	+0,20	+0,29	+0,23	+0,08	+0,23	+0,31	+0,25	-0,01
Конкурентний тиск з боку виробників Росії/СНД	-0,18	-0,26	-0,31	-0,39	-0,18	-0,27	-0,10	-0,12	-0,15	-0,18	-0,02	-0,08	-0,36
Конкурентний тиск з боку іноземних виробників	-0,18	-0,15	-0,29	-0,28	-0,16	-0,28	-0,05	-0,04	-0,20	-0,10	+0,05	-0,05	-0,30